

Sınıf Yönetimi ve Zaman

Zaman Yönetimi

Bankada bir hesap sahibi olduğunuzu düşünün ve hesabınıza her sabah 86.400 YTL para yatırılıyor. Fakat bu paranın hepsini akşama kadar harcamak zorundasınız, ertesi güne transfer edemiyorsunuz. Kullansanız da, kullanmasanız da hesap her akşam sıfırlanıyor. Tabi ki hepsini harcamaya çalışırsınız. Hepimiz Zaman adlı bu bankanın müşterileriyiz. Her sabah 86400 saniyeye sahip oluyoruz. Her akşam gün boyunca kullanmadığımız saniyelerimiz kadar zarara girmiş oluyoruz. Bu nedenle zamanı etkili kullanmanın bir yolu vardır ve bu formülün adı zaman yönetimidir. Önemli olan çok çalışmak değil, sınırlı zamanı etkili kullanmaktır. İyi bir zaman planlaması ile olumsuz etkilerden kurtulmak olanıktır. Aşağıda bu konuda oluşturulmuş çeşitli yaklaşımlardan söz edilmiştir:

Kaunin'in Yaklaşımı: Kaunin'e göre zamanın etkili kullanılması önemli ölçüde öğretmenin göstereceği içindelik davranışı ile ilgilidir. İçindelik terimi öğretmen sınıfta olup bitenden haberdar olması anlamındadır. Ders sonrası herhangi bir disiplin sorunu belirlediğinde öğretmenin soruna neden olan kişi yerine başka birini hedef alması, sınıfın tümünü olumsuz yönde etkiler. Böylece öğrenciler, öğretmenin olup bitenden haberdar olmadığını ve ders yönetiminde yetersiz kaldığını gösterir. Kaunin zaman kullanımında zamanlama ve geçişler olmak üzere iki önemli boyuta işaret eder. Zamanlama ve geçişler birbiri ile ilintili kavramlardır. Kaunin'e göre derse öğrencinin etkin şekilde diğerine geçişler ve pürüzsüz olmalıdır. Bir etkinlikten diğerine mümkün olduğu kadar farklı yöntem ve teknikleri kullanarak geçmelidir. Bütün öğrencilerin derse eşit biçimde katılmalarını sağlamalarıdır.

Dreikurs'un Yaklaşımı: Dreikurs, öğretim zamanını verimli kullanmanın önemli ölçüde sınıfta egemen öğretim ortamının niteliğiyle ilgili olduğunu savunur. Dreikurs'a göre sınıf içi yaşantının olabildiğince demokratikleştirilmesi sağlanmalıdır. Çünkü; bir çok davranış bozukluğunun nedeni kendini ispat etme, ilgi çekme ve önemsenme konusunda yaşanan kaygılardır. Öğretmen, öğrencileriyle sınıfta uyulacak kuralları belirlemeli ve bu kurallardan taviz vermemelidir. Aksi durumda edilgen, etkisiz duruma düşer. Öğretmen demokratik sınıf ortamını sağlarken öğrencilerin otoriteye bağlanma gereksinimlerini de dengelemelidir. Ona göre olumlu tutumlarıyla kabul görmeyen öğrenciler bunun etkisiyle olumsuz davranışlara yönelebilirler ve bu durumu ilgi çekme mekanizması olarak tanımlar. O ayrıca olumsuz tutum gösteren öğrenciler üzerinde yoğunlaşılması gerektiğini savunur. Çünkü; öğrenciler kendilerine kayıtsız kalınmasına tahammül edemezler; ihmal edilmektense uyarılmayı eleştirilmeyi hatta cezalandırılmayı yeğlerler.

Ginott'un yaklaşımı: Ginott'un, yaklaşımı önemli ölçüde Dreikurs'un demokratik yönetim kavramı çerçevesinde yapılmıştır. Ancak Ginott'un geliştirdiği önemli kavramlar bulunmaktadır. Bunların başında öğrenci ile kurulması önerilen etkili iletişim ve işbirliği kavramı bulunmaktadır. Buna göre öğretmenler, hem kendilerinin hem de öğrencilerinin duygu ve düşüncelerine duyarlı olmalıdır. Duygu ve düşüncelere duyarlı olmak, başarı hazzından doğan sevinçler gibi başarısızlık endişesinden doğan öfke ve kızgınlıkları da anlayışla karşılamayı tanımlamaktadır. Bu tür duygu durumlarının uygar ve ölçülü bir biçimde yaşanması için, öğretmen kişisel olarak model oluşturabilmelidir. Bu amaçla öğretmen, kişisel olarak yaşayacağı farklı duygu durumlarının, öğrencilere olumsuz biçimde yansımamasına özen göstermelidir. Örneğin, bir kızgınlık anında istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi suçlamak, azarlamak veya onurunu kırıcı şekilde cezalandırmak bütün öğrencileri olumsuz yönde etkiler. Aynı şekilde öğrencinin her hangi bir davranışıyla alay etmek veya bu

nedenle ona isim takmak, başka bir çok istenmeyen davranışa yol açar. Sonuç olarak bu tür olumsuz öğretmen davranışları, bazı öğrenciler tarafından model alınarak taklit edileceği için, sınıfta ki ilişki yapısı bir çok yönden yara alır. Özetle Ginott'a göre işbirliği ve etkili iletişim becerisi göstermede kilit kavram, benlik ile ilgilidir.

Glasser'in Yaklaşımı : Glasser'in yaklaşımına göre, insanlar akılcı canlılardır. Doğaları gereği çalışmaya ve bu amaçla işbirliği yapmaya hazırdırlar. Ayrıca insanların seçme, kendine yön verme, başarılı olma gibi, sosyal gereksinimleri vardır. Dolayısıyla öğrencilerin normal koşullarda, öğrenmeye istekli olmaları ve bu yönde içtenlikli biçimde çaba göstermeleri gerekir. Eğer öğrenciler derse karşı ilgisiz ise, bu durumun mutlaka başka nedenleri vardır. Öğretmenin görevi bu tür olumsuz etmenleri belirleyerek ortadan kaldırmaktır. Bu amaçla öğretmen, öğrencilerini yalnızca ders içi etkinlikler sırasında değil, okul yaşamı ve hatta olanaklar ölçüsünde yakın sosyal çevre içinde de gözlemelidir. Öte yandan öğretmenin veli ile kuracağı iletişim ve işbirliği de, öğrencinin derse yönelik tutumunu olumlu yönde etkileyecektir. Bunlara ek olarak öğrencinin daha önceki öğretim yaşantıları hakkında, birlikte çalıştıkları öğretmenlerden bilgi toplamak da mümkündür. Öğrenci hakkında farklı kaynaklardan bilgi toplamanın amacı, gerçekçi bir performans ve başarı standardı belirlemek için geçerlidir. Çünkü çoğu kez öğrencilerin derse ilgisiz ve duyarsız kalmalarının, kendilerine yönelik düşük ya da yüksek başarı beklentileriyle ilişkili olduğu gözlenmektedir. Ayrıca öğrenci ile ilgili performans ya da başarı standardının belirlenmesi, bir kez yapılacak bir işlem değildir. Öğretmen her öğrencide farklı gelişme ve öğrenme kapasiteleri olduğu gerçeğinden hareketle, olanaklar ölçüsünde öğretim yaşantılarını bireyselleştirilmelidir. Ancak bu amaçla yapılacak bireyselleştirilmiş öğretimin, grubun ortak öğrenme gereksinimlerini karşılayacak nitelikte olmasına da özen gösterilmelidir. Öğretmenlerin öğrencileriyle düzenli olarak toplantılar yapması, onların öğrenme güçlükleri ve ilerleme düzeylerinin objektif ölçülerde saptanmasını kolaylaştırır. Öğretmen-öğrenci görüşmeleri duruma göre, genel toplantılar şeklinde olabileceği gibi tek tek oturumlar halinde de düzenlenebilir. Bu toplantıların amacı, öğretmen ve öğrencilerin öğretme-öğrenme sürecinden karşılaştıkları sorunları tartışarak eğitim yaşamını iyileştirmektir. Özetle Glasser, öğretim zamanının verimli kullanımında, öğretmenin öğrencileriyle birlikte ortak amaçlar üzerinde odaklanmasının ve bu yönde işbirliği içinde çalışmasının önemine işaret etmektedir.

Lee ve Canter'in Yaklaşımı: Lee ve Canter, öğrencilerin derse yoğunlaşma düzeyi ve öğretim zamanını verimli kullanmayı etkileyen faktörler konusunda, uzun süre değişik okullarda sınıf içi gözlemlerde bulunmuş ve bu amaçla araştırmalar yapmışlardır. Bu gözlem ve araştırmaların sonuçlarına göre; en önemli etken öğretmenin yaptırım gücüdür. Yaptırım gücü yüksek olan öğretmen, sakin, özgüvenli, üretken ve planlıdır. Ayrıca bu tür öğretmenlerin en önemli özellikleri destekleyici disiplin ve öğretim anlayışına sahip olmalarıdır. Destekleyici disiplin, ne saldırgan ne de edilgendir. Gözdağı veren, tehdit eden veya kişisel aşağılamalar içeren disiplin anlayışı, saldırgandır. Kuralları uygulamada tedirgin davranma ve öğrencilerin mantıksal nedenlere dayanmayan isteklerine boyun eğme ise, edilgen öğretmen tutumunu tanımlamaktadır. Destekleyici disiplin ve öğretim anlayışının temel nitelikleri; açıklık, doğruluk, kendiliğindenlik ve durumsal koşullara uygunluktur. Başka bir deyişle destekleyici öğretim yaklaşımı, insanın doğasına ve yaşamın olağan akışına uygundur. Ancak bu özellik, destekleyici yaklaşımın plansız bir etkinlik olduğu anlamına gelmez. Aksine her tür öğretmen-öğrenci ilişkisinin ayrıntılı bir biçimde irdelenmesi ve bu amaçla alternatif planların hazırlanması gerekir. Öte yandan öğrenciler arasındaki bireysel farkların ve ön yaşantılarından kaynaklanan öğrenme alışkanlıklarının, derse katılım düzeylerine yansıtacağı açıktır.

Zaman Düzeyleri

Eğitim ve öğretimde zaman kavramı ayrılmış zaman, öğretim zamanı olmak üzere dört farklı düzeyde tanımlanmaktadır. Bu düzeyler birbirinin kapsamına giren bir yapı gösterir. Ayrılmış zamandan akademik öğrenme zamanına doğru gidildikçe süre azalmaktadır.

- ✓ **Ayrılmış zaman:** Öğretmenin, belli bir konu, içerik veya etkinlik için ayırdığı toplam zaman miktarıdır. Ayrılmış zamanı etkili kullanmak için öğretmenlerin; programda belirlenmiş olan amaçları iyi değerlendirmeleri ve öğretim etkinliklerinde amaçlarından uzaklaşmamaya dikkat etmeleri gerekmektedir.
- ✓ **Öğretim zamanı:** Günlük rutinlerle ilgili görevler tamamlandıktan sonra öğretim için kalan zaman miktarıdır. Günlük rutinlerle ilgili görevler ifadesiyle yoklama alınması, sınıf yönetimiyle ilgili problemler, yönetimdeki aksaklıkların giderilmesi, bir faaliyetten diğer faaliyete geçiş sırasında çıkabilecek istenmeyen durumların önlenmesi vb. vurgulanmaktadır. Bu görevlerin bilinçli bir biçimde yapılması öğretim için ayrılan sürenin $\frac{1}{4}$ 'ünün ders dışı etkinlikler için harcandığını, ortaöğretimde ise diğer $\frac{1}{4}$ 'ünün sınıf yönetimi ve ödev kontrol için harcandığını göstermektedir. Bu durum özellikle ortaöğretimde ders saatlerinin yaklaşık yarısının öğretim dışı faaliyetlere harcandığını göstermektedir. Öğretim zamanını etkili kullanmak için öğretmenlerin, sınıf yönetimiyle ilgili görevlerinde çok zaman kaybetmemeleri gerekmektedir.
- ✓ **Meşgul olunan zaman:** Öğrencinin aktif olarak derse öğrenme faaliyetlerine katıldığı ve dikkatini derse verdiği zamandır. Örnek; gözlem yapmak amacıyla bir sınıfa gidildiğinde, ilk dikkat edilecek nokta öğrencilerin gerçekten öğretime katılıp katılmadığı yani aktif olup olmadıklarıdır. Başarılı yada başarısız öğrenciler öğrenme zamanlarını kullanmaları açısından karşılaştırıldığında; başarısız öğrenciler öğrenme zamanlarının % 85'ini aktif olarak kullanmaktadırlar. Bu durum öğrenme zamanını kullanma ile öğrenci başarısı arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Başarılı öğrenci iş bitince ara verirlerken, düşük başarılı öğrenciler öğrenme etkinlikleri sırasında sık sık ara vermektedirler. Bu durum düşük başarılı öğrencilerin dikkatlerini yoğunlaştırmaları için farklı öğretim faaliyetlerini uygulamaları bu öğrencilerin başarılarını arttıracaktır. Meşgul olunan zamanı etkili kullanmak için öğretmenlerin, sınıf içi faaliyetleri öğrencilerin ilgi ve yetenekleri yönünde hazırlamaları gerekmektedir.
- ✓ **Akademik öğrenme zamanı:** Öğrencinin öğrenme etkinlikleriyle veya iş ile meşgul edildiği ve başarılı olduğu zamandır. Akademik öğrenme zamanı ile öğrenme arasında maksimum seviyede bir ilişki vardır. Öğrencilere ne kadar fazla akademik öğrenme zamanında önemli olan faktörler öğrencinin bilişsel yapısı, o konuyla ilgili geçmiş yaşantıları ve motivasyondur. Motivasyon, davranışı yönlendiren içsel bir durumdur. Bir canlıyı belli bir davranışa yönlendirmekte rol oynayan güçleri vurgulayan bir kavramdır. Okuldaki öğrenci davranışlarının yönünü, kararlılığını belirleyen en önemli güç kaynaklarından biridir. Her öğrencinin motivasyon düzeyi farklılık göstermektedir. Bu nedenle öğretmenin başta derse giriş faaliyetleri olmak üzere tüm sınıf içi faaliyetleri öğrencileri motive edici yönde planlaması gerekmektedir. Akademik öğrenme zamanını etkili kullanmak için öğretmenlerin öğrencileri motive etmeleri ve mümkün olduğu kadar farklı öğrenme etkinliklerine yönlendirmeleri gerekmektedir. Zaman öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda planlanabilir. Öğrencilerin belirlenmiş olan amaçlara ulaşabilmeleri için akademik öğrenme zamanının yeterli olması gereklidir.

